

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

**НАУКА В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ
РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА: ІСТОРИЧНЕ
СТАНОВЛЕННЯ І СУЧАСНИЙ СТАН**

**Матеріали
Всеукраїнської науково–практичної конференції
молодих вчених**

14 листопада 2024 року

Харків 2024

Наука в соціокультурному розвитку людства: історичне становлення і сучасний стан: Матеріали Всеукраїнської науково–практичної конференції молодих вчених. – Х.: Національний університет цивільного захисту України, 2024. – 314 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково–практичної конференції молодих вчених «Наука в соціокультурному розвитку людства: історичне становлення і сучасний стан», присвячені актуальним проблемам філософських, історичних, культурологічних, педагогічних, політичних, соціологічних наук, пов'язаним з історією та сучасним станом науки. Збірник призначено для студентів, курсантів, аспірантів, викладачів закладів вищої освіти, науковців.

Сучасна концепція комунікацій у сфері освіти передбачає формування нової суб'єкт–об'єктної парадигми виховання, в якій реалізуються ідеї гуманізму та толерантності. Особливістю сучасного комунікативного процесу є соціально–особистісна парадигма зв'язків, що відзначається гуманістичним наповненням. Це включає акцент на національних і загальнолюдських ціннісних пріоритетах, формування громадянина і патріота, що є важливими для виховання молодого покоління.

Підвищення якості фахової та гуманітарної підготовки спеціалістів, посилення виховної роботи та її роль як важливого напрямку діяльності університету є актуальними завданнями сучасності. Виховання інтелектуальної еліти суспільства має здійснюватися на основі цілеспрямованого формування національно–громадянських засад, професійних знань, умінь та навичок студентів як майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронянський, О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві / О. В. Воронянський // Сучасне суспільство.– 2020.– Вип. 2 (18).– 37–47.с.

2. Грабар Н. Г. Виховна діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у сучасних соціально–комунікаційних умовах: автореф. ди ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / Наталя Григорівна Грабар ; Харків. держ. акад. культури. – Х., 2008. – 20 с.

3. Пилипенко Г. Модуси сучасної культури в інформаційному просторі / Г. Пилипенко // Сучасне суспільство. – 2013. – Випуск 1. – 120–128.с.

УДК 316.77:167.2:004.8

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА, НАУКИ ТА ОСВІТИ

*Підгородецька І.Ю., канд.філол.наук, доцент
Державний біотехнологічний університет*

В останні роки мільйони користувачів отримали доступ до потужних інструментів штучного інтелекту (ШІ), що стало значним кроком уперед у розвитку науки і технологій. Штучний інтелект дає змогу автоматизувати виробничі процеси, прискорювати обробку великих обсягів даних, оптимізувати ланцюги постачання, діагностувати захворювання, персоналізувати навчання і покращувати адаптивні системи оцінювання знань тощо.

Проте поряд із цими здобутками виникають і серйозні виклики. Розвиток ШІ ставить перед людством питання про безпеку і конфіденційність його використання, а також вплив на ринок праці та соціальні структури. Непередбачуваність майбутнього розвитку цієї технології викликає занепокоєння через можливі загрози автономного ШІ, нерівність доступу до технологій і потенційну втрату людського контролю над його застосуванням.

Ці питання привертають значну увагу наукової спільноти (Нік Бостром, Йошуа Бенджіо, Стюарт Рассел, Мак Тегмарк), стимулюючи активні дискусії про роль ШІ у сучасному світі, його вплив на суспільство та майбутнє людства.

У фокусі цього дослідження соціальні, методологічні та етичні наслідки впровадження ШІ у різні сфери суспільного життя та шляхи їх подолання.

Штучний інтелект є вершиною інтеграції знань із психології, нейронаук і комп'ютерних наук. Він моделює людське мислення, здатність до навчання та адаптації; впливає на традиційні моделі оброблення інформації та прийняття рішень. Завдяки використанню штучного інтелекту спостерігається значне зростання продуктивності виробництва, упровадження інноваційних технологій тощо.

Однак розвиток ШІ ставить нові виклики перед традиційною наукою, стимулюючи перегляд наукових методологій, підходи до пізнання. Питання контролю та прозорості в системах ШІ є ключовими для науки. Основну увагу варто приділити етиці та філософським дилемам, зокрема питанням відповідальності за дії ШІ. Чи може ШІ стати автономним науковцем, і які філософські наслідки це матиме?

Соціальні наслідки впровадження ШІ стосуються зміни ринку праці, переосмислення соціальних ролей та професійних компетенцій майбутнього, ролі освіти, політичної влади та впливу на суспільні структури. Розвиток ШІ викликає занепокоєння щодо збереження приватності та етичних норм у взаємодії людей із технологіями в соціальному просторі.

Питання контролю, етики конфіденційності, соціальної рівності стають дедалі важливішими в обговоренні майбутнього ШІ. Суспільству важливо адаптуватися до нових вимог і розвивати критичне мислення, яке дасть змогу співіснувати з технологіями ШІ.

Штучний інтелект має великий потенціал для вдосконалення освітнього процесу. У наш час здійснюється оприлюднення значного масиву наукових публікацій; упроваджуються системи розпізнавання тексту; відбувається реалізація програм персоналізованого та адаптивного навчання, що передбачає коригування змісту освіти в межах окремих освітніх компонентів на основі аналізу навчальних досягнень здобувачів освіти; набирає актуальності прогнозна

аналітика, інтервальне навчання, автоматичне оцінювання навчальних досягнень з можливістю аналізу відповідей та надання персоналізованої допомоги; застосовуються віртуальні помічники студентів – чат-боти (ChatGPT, Duolingo, Thinkster, Querium, Alta by Knewton та ін.) [1, 207]. Але активне впровадження ШІ водночас потребує відповідного контролю, щоб уникнути зловживань на зразок плагіату. Запобігання академічним порушенням потребує і технічних рішень (розроблення інструментів для виявлення ШІ-згенерованих текстів), і педагогічних підходів (персоналізація завдань, навчання етики та запровадження усних презентацій).

Отже, штучний інтелект відкриває нові горизонти для досліджень, водночас ставлячи серйозні виклики перед наукою, освітою та суспільством. Важливо забезпечити розвиток ШІ етичними стандартами, контролем і соціальною відповідальністю. Суспільство має бути готовим до співіснування з цією технологією, адаптуючи свої підходи до освіти, науки і праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Панухник О. Штучний інтелект в освітньому процесі та наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти: відповідальні межі вмісту ШІ. Галицький економічний вісник. 2023. №4 (83). 202–211.с.

УДК 316.346.32–053.9

САМОТНІСТЬ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

*Поступна О.В., доктор наук з державного управління, професор,
Національний університет цивільного захисту України*

За даними ООН, частка людей похилого віку (вікова група від 65 років і старше) на Землі у порівнянні з іншими віковими групами постійно збільшується. В 2019 році у світі очікувана тривалість життя жінок перевищила тривалість життя чоловіків на 5,4 роки, у 2022 році розподіл між жінками і чоловіками віком 65 років і старше становить 55,7 % на користь жінок, а до 2050 року очікується, що ця частка дещо знизиться та складе 84,5 %. В цілому прогнозується, що частка людей похилого віку до 2050 року збільшиться до 16 %, що перевищить чисельність дітей у віці до 5 років та практично зрівняється з чисельністю дітей у віці до 12 років. Разом із збільшенням частки людей похилого віку у світі загострюється проблема підтримки їх здоров'я та подальша їх соціалізація. Крім того, загострюється проблема самотності серед людей похилого віку. Її часто розглядають у декількох аспектах – як погіршення психологічного стану людини,